

Amaya – biomedicinsk analytiker
Foto: Andreas Hythén

Var är tekniken, var är tiden?

Om AI och klinisk forskning i cancervården

Sammanfattning:

Naturvetarna har ställt frågor till sina medlemmar som är verksamma inom cancervården kring hur de använder sig av AI-verktyg. Svaren visar att det i dagsläget är få som gör det. Naturvetarna vill därför att arbetsgivare inom regionerna satsar på kompetensutveckling och löpande utbildning i relevanta AI-verktyg för anställda i mycket högre utsträckning än vad som görs i dag

Intresset för att bedriva klinisk forskning hos Naturvetarnas medlemmar som arbetar med cancer är hög, men få upplever sig ha tid till detta. Naturvetarna vill att det avsätts tid för klinisk forskning, och att de som vill ska ha möjlighet att forska.

Innehåll

AI och forskning – två framtidsloften som får vänta	3
AI i cancervården – en outnyttjad resurs	3
Viktigt med kompetensutveckling	4
Tidsbrist hindrar sjukvårdens utveckling	4

Naturvetarna

Var är tekniken, var är tiden?

Om AI och klinisk forskning i cancervården

Utredare: Lydia Musaeffendić

Statistiker: Anton Stridh

Grafisk form: Katarina Bengtsson

AI och forskning

– två framtidslöften som får vänta

Bland Naturvetarnas medlemmar finns specialister som på olika sätt bidrar till en bättre cancervård. De arbetar med precisionsdiagnostik och precisionsmedicin. Naturvetenskaplig specialistkompetens har blivit allt viktigare inom cancervården för att ställa rätt diagnos och sätta in rätt behandling, men även i arbetet med att förebygga cancer orsakade av levnadsvanor.

AI används inom hälso-sjukvården exempelvis för att analysera bilder från röntgen, ultraljud och datortomografi. Inom cancervården kan AI därför ge ett andra utlåtande vid till exempel bilddiagnostik, vilket kan skapa en trygghet av att ingen sten lämnats ovänd. Det kan också leda till att svåra sjukdomar upptäcks tidigare och att fler patienter kan få en individuellt anpassad behandling.

Det kan även användas som ett stöd för att snabba på genomförandet av arbetsuppgifter, och i den bästa av världar höja kvantiteten och kvaliteten av det genomförda arbetet. För enskilda medarbetare kan det innebära att mindre tid behöver ägnas åt repetitiva arbetsuppgifter och att mer tid kan ägnas åt de mer avancerade arbetsuppgifterna.

Naturvetarna har ställt frågor till sina medlemmar som är verksamma inom cancervården kring hur de använder sig av AI-verktyg. Svaren visar att det i dagsläget är få som använder denna typ av verktyg. Här finns en stor potential för utveckling som kan ge patienter en ännu mer exakt diagnos, lösgöra tid för andra arbetsuppgifter för personalen och utveckla vården i stort. Naturvetarna vill därför att arbetsgivare inom regionerna satsar på kompetensutveckling och löpande utbildning i relevanta AI-verktyg för anställda i mycket högre utsträckning än vad som görs i dag. Denna typ av kompetensutveckling bör inte inverka på andra satsningar på kompetensutveckling, utan ses som en extra satsning.

Kombinationen av kliniskt arbete och forskning är grundläggande för att sjukvården ska utvecklas och bli mer exakt. Naturvetenskaplig forskning kan bidra till utveckling av precisionsmedicin med individanpassande behandlingsmetoder. Intresset för att bedriva klinisk forskning hos Naturvetarnas medlemmar är hög, men få upplever sig ha tid till detta. Naturvetarna vill att det avsätts tid för klinisk forskning, och att de som vill ska ha möjlighet att forska.

OM ENKÄTEN

Enkäten skickades ut 2025-05-22 och stängdes 2025-07-21. Totalt svarade 222 naturvetare inom cancervården på enkäten.

Naturvetarna skickade enkäten till följande yrkesgrupper inom cancervården:

- Biomedicinska analytiker
- Cytodiagnostiker
- Genetiska vägledare
- Molekylärbiloger
- Sjukhusfysiker
- Sjukhusgenetiker
- Sjukhuskemister

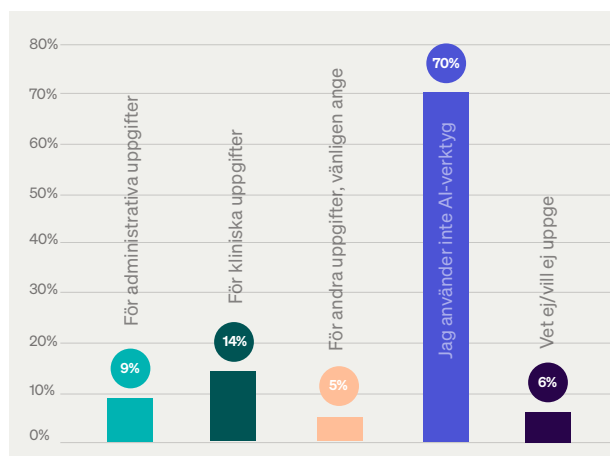
AI i cancervården – en outnyttjad resurs

Att kunna använda sig av AI-verktyg är viktigt för att dels få avlastning med administrativa uppgifter, dels som ett komplement vid bedömningar. Men när vi ställt frågan till naturvetare som arbetar med cancervård, svarar 70 procent att de inte använder AI-verktyg i sitt arbete.

Användandet av AI-verktyg varierar stort mellan de olika professioner som svarat på enkäten. Den är mest utbredd bland sjukhusfysikerna, där sex av tio använder sig av AI-verktyg. För övriga yrken är det tvärtom. Nio av tio cytodiagnostiker och drygt åtta av tio biomedicinska analytiker svarar att de inte använder AI-verktyg i arbetet.

Vilka AI-verktyg använder du in din tjänsteutövning?

Denna fråga är en flervalsfråga och totalt svarade 219 och 228 svarsalternativ valdes.

Bland dem som svarat att de använder AI i tjänsten handlar det främst om verktyg för att utföra kliniska uppgifter, det gör 14 procent av respondenterna. Åtta procent använder AI för administrativa uppgifter och fem procent svarar att de använder AI-verktyg för andra uppgifter som forskning, språkgranskning, textbehandling, bildanalys, dokumentation och för att skriva mejl.

Det fåtal som använder AI i jobbet upplever inte att de har fått nya arbetsuppgifter. Ingen har heller fått mindre kvalificerade arbetsuppgifter. Nästan var tionde uppger istället att införandet av AI-verktyg medfört att de fått mer kvalificerade arbetsuppgifter. Att använda sig av AI-verktyg kan alltså leda till mer avancerade arbetsuppgifter och på så sätt vara en fördel i karriären.

Det är inte så stor skillnad mellan regionerna i vilken utsträckning de tillfrågade använder sig av AI-verktyg i sitt arbete. Det är en något större spridning av vilka yrkestitlar som använder sig av verktygen i storstadsregionerna, även om det i samtliga regioner är främst sjukhusfysiker som ligger i framkant.

I en annan undersökning som Naturvetarna genomfört, där samtliga medlemmar tillfrågats om de använder AI-verktyg (framförallt generativ AI) i arbetet, så kan man dock se att utbredningen av användandet skiljer sig åt mellan privat och offentlig sektor.¹ Inom privat sektor uppgav 39 procent av de tillfrågade att de gör det, medan enbart 25 procent av de som arbetar i kommunal och regional sektor svarade ja på frågan. Det finns alltså en stor risk att offentlig sektor hamnar efter den privata sektorn, och att de som arbetar inom kommunal och regional sektor inte får samma kompetensutveckling som inom den privata. Det kan leda till att de hamnar efter på arbetsmarknaden när kompetenser inom AI-verktyg efterfrågas mer och mer.

Viktigt med kompetensutveckling

Naturvetarna vill att yrkesgrupper som arbetar inom cancer vården ska ta del av kompetensutveckling och löpande utbildning i nya AI-verktyg. Detta för att dels kunna avlasta administrativa uppgifter, dels för att göra diagnostik än mer exakt. Satsningen bör vara jämlik över landet och inte skilja sig från region till region. Det bör uppmuntras och möjliggöras av arbetsgivare, i form av resurser och tid. Inför användningen av AI-verktyg ska tydliga rikt-

Det finns alltså en stor risk att offentlig sektor hamnar efter den privata sektorn.

linjer, rutiner och riskbedömningar tas fram. Naturvetarna rekommenderar att detta görs i samverkan med de lokalfackliga parterna. Ansvarsfördelningen måste vara tydlig.

Naturvetarna vill att:

- **Innan AI-verktyg införs** på arbetsplatsen så ska verksamhetsförändringen samverkas med den lokala fackklubben.
- **Arbetsgivaren ska upprätta** en AI-policy som tydliggör ansvarsfördelningen vid användandet av AI-verktyg och rutiner för hur de ska användas.
- **Arbetsgivare erbjuder kompetensutveckling** och löpande utbildning i relevanta AI-verktyg för anställda inom sjukvården. Utbildningen ska vara verksamhetsnära och konkret, men inte konkurrera om tid och medel för annan kompetensutveckling.
- **Jämlikhet ska råda** mellan regioner, oavsett vilken region man arbetar i ska man ha samma förutsättningar att lära sig och använda sig av AI-verktyg i sitt arbete.

Tidsbrist hindrar sjukvårdens utveckling

Den 1 juli 2025 trädde en ny lag i kraft som innebär att fler ska kunna ha en förenad anställning.² Det innebär att personen har två arbetsgivare, och arbetar både med att forska i akademien och i annan verksamhet som vården, myndighet eller företag. Denna nya lag är välkommen för naturvetarnas forskande medlemmar: ett ökat forskningssamarbete mellan olika samhällssektorer kan göra forskningen mer relevant, innovativ och vidga perspektiven. Fler förenade anställningar mellan universitet och region/vårdgivarorganisation bidrar också till mer kontinuerlig kompetensutveckling för specialistprofessioner i hälso- och sjukvården, som har nyckelroller inom den kliniska forskningen.

I life science-strategin, som togs fram av den röd-gröna regeringen 2019 och som nuvarande regering uppdaterar

¹ Naturvetarnas löneenkät, genomfördes 2024

² Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären - Regeringen.se

rade under 2024, är integrering av forskning och innovation inom vården ett prioriterat område.³ Naturvetarnas medlemmar vittnar om att forskning liksom kompetensutveckling ofta sker på fritiden eftersom det inte finns tid för detta inom ordinarie arbetstid. Deras möjlighet till klinisk forskning, både i egna klinisknära forskningsprojekt, och som gruppledare med specialistkunskap i andras forskningsgrupper, måste därför förbättras. Naturvetare inom sjukvården behövs också för att implementera forskningsresultat i verksamheten där de arbetar.

Det ser dock mörkt ut för klinisk forskning inom cancervården, enligt Naturvetarnas undersökning. Knappt två av tio svarar att de forskar inom sin anställning på sjukhus. Av de som uppgett att de forskar inom sin anställning, är det bara drygt hälften som svarar att de har tillräckligt med tid för att kunna forska i den utsträckning de önskar. Desto fler, nästan två av tre, uppger

att de har de resurser (exempelvis pengar och utrustning), de behöver. Det är alltså tidsbrist som är den stora boven.

Fler vill forska om förutsättningarna finns. Fyra av tio som i nuläget inte forskar uttrycker detta, medan ungefär en tredjedel är osäkra. För dem som vill forska är tid det största hindret, följt av bristande stöd från sin chef. Få utannonserade tjänster och lämpliga projekt att medverka i är andra faktorer.

I en enkät till samtliga forskande medlemmar hos Naturvetarna, blir det tydligt att de främsta utmaningarna med en förenad anställning är svårigheter att prioritera rätt saker i sitt arbete, samt den psykosociala arbetsmiljön. Risken för ökad stress och att må dåligt på jobbet är hinder för att fler ska vilja ha en förenad anställning. Att ha olika arbetsgivare inom olika sektorer, kan påverka socialförsäkringarna, vilket regleras i lag. Men otydligheten som upplevs av den

Fler vill forska om förutsättningarna finns

³ Uppdaterad strategi: Kraftsamling för excellens, långsiktig konkurrenskraft och stärkt patientnytta – nya målsättningar för den nationella life science-strategin - Regeringen.se

enskilda kan vara ett hinder för att få fler att ha en förenad anställning. Det behöver finnas tydlig information om vad som gäller för pension, föräldrapenning och liknande.

Det finns med andra ord ett stort glapp mellan möjlighet och vilja. Verksamma inom hälso- och sjukvården måste få bättre möjligheter att kombinera kliniskt arbete med forskning för att bidra till utveckling och innovation. Klinisk forskning ska ske under arbetstid och betraktas som en självklar del av hälso- och sjukvården. Båda arbetsgivarna delar arbetsgivaransvar, och därmed ansvaret för arbetsmiljön. Om det uppstår meningsskiljaktigheter om arbetsuppgifter eller arbetsmiljöproblem måste de mötas och lösas. Samordning mellan arbetsgivarna om arbetstagarens arbetsinnehåll och förutsättningar är därför viktigt.

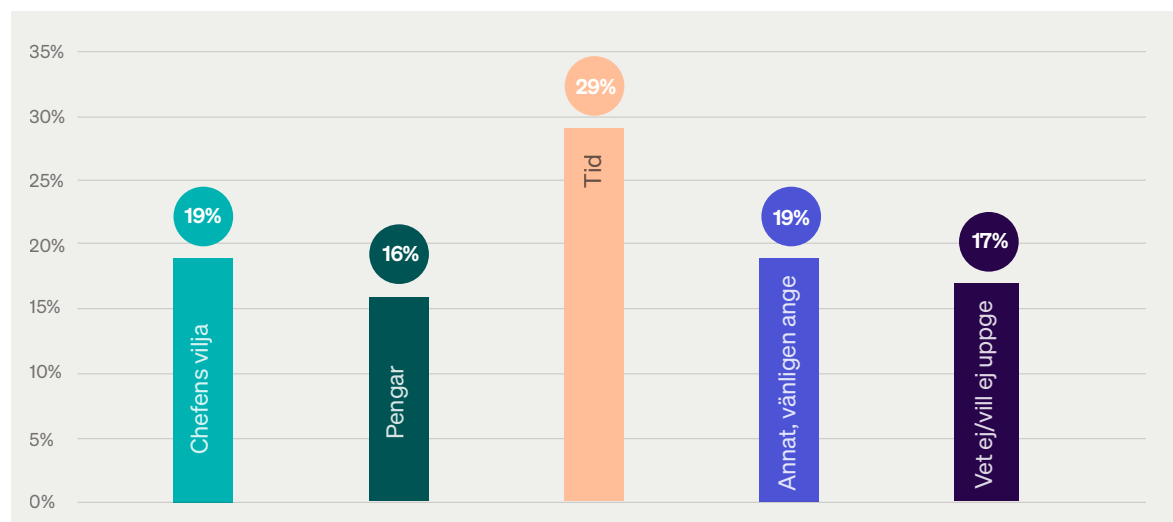
Omställningen som hela landet ska göra till en god och nära vård⁴, innebär också att det behövs mer forskningsanknuten verksamhet i hälso- och sjukvården.

Naturvetarna vill att:

- **För att fler** naturvetare ska kunna bidra till en framgångsrik klinisk forskning måste organisatoriska och arbetsmiljömässiga hinder undanröjas.
- **Att personer som** inom sin anställning bedriver klinisk forskning, har tillräckligt med tid för detta. Forskning ska inte ske på fritiden.

Vad saknas för att du ska kunna forska?

(De som angett att de vill forska).

⁴ God och nära vård - Socialstyrelsen

Naturvetarna är ett partipolitiskt obundet fackförbund inom Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, vars förbund organiserar medlemmar efter utbildningsområde. Vi har cirka 36 000 medlemmar inom life science, jord, skog och miljö, de fysiska vetenskaperna, matematik och data. Naturvetare skapar världens framtid. Våra medlemmar hittar lösningar på samhällets utmaningar och tar fram morgondagens innovationer. NATURVETARNA.SE

- facebook.com/Naturvetarna
- [linkedin.com: Naturvetarna](https://linkedin.com/Naturvetarna)
- instagram.com/naturvetarna
- instagram.com/naturvetarna_student
- Naturvetarpodden
- www.naturvetarna.se